

بسم الله الرحمن الرحيم
وزارت جهاد کشاورزی
سازمان تحقیقات و آموزش کشاورزی
مؤسسه تحقیقات جنگلها و مراتع

طرح شناخت مناطق اکولوژیک کشور

پوشش گیاهی منطقه سراوان

(محدوده نقشه چهارگوش سراوان NG41-3 و شاهانه NG41-2)

از:

سید هادی هاشمی

با همکاری:

غلامرضا سنجری و محمود پیری زاده

هماهنگ کننده ملی:

مسعود شکویی

هاشمی، سید هادی
 طرح شناخت مناطق اکولوژیک کشور: پوشش گیاهی منطقه سراوان (محدوده نقشه چهارگوش سراوان NI 41-3 / از هادی هاشمی: با همکاری غلامرضا سنجری، محمود پیری زاده؛ هماهنگ کننده ملی مسعود شکویی. - تهران: مؤسسه تحقیقات جنگلها و مراتع، -۱۳۸۲. و، ۶۳ ص. : نقشه، جدول، نمودار.
 ۱۰۰۰۰ ریال: ۱۵۵۰۰۰ ریال (به همراه نقشه): ۱۲۰۰۰ ریال (همراه با لوح فشرده) : ISBN 964-473-185-9
 فهرستی براساس اطلاعات فیا.
 ص.ع. به انگلیسی:
 Hadi Hashemi. Ecological regions of Iran vegetation types of saravan area.
 کتابنامه: ص. ۶۳.
 ۱. پوشش گیاهی - - ایران - - سراوان.
 الف. سنجری، غلامرضا. ب. پیری زاده، مسعود. ج. شکویی، مسعود. د. مؤسسه تحقیقات جنگلها و مراتع. ه. عنوان. و. عنوان: پوشش گیاهی منطقه سراوان (محدوده نقشه چهارگوش سراوان NI 41-3 و شاهانه NC 41-2
 SB۴۳۷ / ۵۲ ط ۴
 کتابخانه ملی ایران
 ۶۳۵/۹۶۴۰۹۵۵۷۴۳
 ۸۲-۷۷۰۵۲ م

کمیته انتشارات

محمدحسن عصاره
 پرویز باباخاتلو
 حسین میرزائی ندوشن

عادل جلیلی
 عبدالرحمن حسین زاده
 علی اصغر معصومی

شاهرخ کریمی

شناسنامه

نام کتاب : طرح شناخت مناطق اکولوژیک کشور، پوشش گیاهی منطقه سراوان
 تألیف : سید هادی هاشمی
 ویراستاران علمی : مسعود شکویی، سیدحسن کابلی
 ناظر چاپ : حسن سالارنیا
 از انتشارات : مؤسسه تحقیقات جنگلها و مراتع
 سال انتشار : ۱۳۸۲
 نوبت چاپ : اول
 تیراژ : ۱۵۰۰
 لیتوگرافی، چاپ و صحافی : دفتر خدمات تکنولوژی آموزشی - نشر آموزش کشاورزی
 قیمت : ۱۰۰۰۰ ریال
 ۱۵۵۰۰ ریال (به همراه نقشه ۱:۲۵۰۰۰۰)
 ۱۲۰۰۰ ریال (لوح فشرده حاوی نقشه رقمی)
 شابک : ۹۶۴-۴۷۳-۱۸۵-۹

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	سیاسگزاری
۱	مقدمه
۳	چکیده
۸	۱- اهداف طرح ملی شناخت مناطق اکولوژیک کشور
۹	۲- روش تحقیق
۱۱	۳- تشریح نشانه‌های روی نقشه
۱۳	۴- ویژگیهای محیطی منطقه سراوان
۱۳	۴-۱- موقعیت و وسعت
۱۷	۴-۲- آب و هوا
۲۸	۴-۳- زمین شناسی
۲۸	۴-۳-۱- چینه شناسی
۳۰	۴-۳-۲- سنگ شناسی
۳۵	۴-۴- منابع اراضی و خاک
۳۵	۴-۴-۱- تیپ اراضی کوهها
۳۶	۴-۴-۲- تیپ اراضی تپه‌ها
۳۷	۴-۴-۳- تیپهای اراضی فلاتها و تراسهای بالائی
۳۷	۴-۴-۴- تیپ اراضی دشتهای دامنه‌ای
۳۸	۴-۴-۵- تیپ اراضی دشتهای سیلابی
۳۸	۴-۴-۶- تیپ اراضی واریزه‌های بادبزنی شکل سنگریزه‌دار
۳۹	۴-۴-۷- تیپ اراضی مجموعه
۳۹	۴-۵- کشاورزی و دیگر کاربریهای اراضی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۴۲	۵- تشریح تیپهای گیاهی
۴۹	۵-۱- گروه تیپهای گیاهی <i>Artemisia</i>
۴۹	۵-۱-۱- تیپ گیاهی <i>Artemisia sieberi-Cousinia stocksii</i>
۵۰	۵-۱-۲- تیپ گیاهی <i>Artemisia sieberi-Salsola canescens-Zygophyllum eurypterum</i>
۵۰	۵-۱-۳- تیپ گیاهی <i>Artemisia sieberi-Zygophyllum eurypterum</i>
۵۱	۵-۱-۴- تیپ گیاهی <i>Artemisia sieberi-Zygophyllum eurypterum-Cousinia stocksii</i>
	۵-۱-۵- تیپ گیاهی
۵۱	<i>Artemisia sieberi-Zygophyllum eurypterum-Hammada salicornica</i>
۵۳	۵-۱-۶- تیپ گیاهی <i>Artemisia sieberi-Zygophyllum eurypterum-Rhazya stricta</i>
۵۳	۵-۲- گروه تیپهای گیاهی <i>Convolvulus</i>
	۵-۲-۱- تیپ گیاهی
۵۴	<i>Convolvulus acanthocladus-Gymnocarpus decander-Artemisia sieberi</i>
	۵-۲-۲- تیپ گیاهی
۵۵	<i>Convolvulus acanthocladus-Rhazya stricta-Hammada salicornica</i>
۵۵	۵-۳- تیپ گیاهی <i>Cousinia stocksii-Periploca aphylla</i>
۵۶	۵-۴- تیپ گیاهی <i>Gymnocarpus decander-Platychaete glaucescens</i>
۵۷	۵-۵- گروه تیپهای گیاهی <i>Hammada</i>
۵۷	۵-۵-۱- تیپ گیاهی <i>Hammada salicornica-Convolvulus acanthocladus</i>

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	۲-۵-۵- تیپ گیاهی
۵۸	<i>Hammada salicornica-Convulvulus acanthocladus-Rhazya stricta</i>
	۳-۵-۵- تیپ گیاهی
۵۹	<i>Hammada salicornica-Rhazya stricta-Convulvulus acanthocladus</i>
	۴-۵-۵- تیپ گیاهی
۶۰	<i>Hammada salicornica-Zygophyllum eurypterum-Convulvulus acanthocladus</i>
۶۱	۶-۵- تیپ گیاهی <i>Nannorhops ritchieana</i>
۶۲	۷-۵- تیپ گیاهی <i>Zygophyllum eurypterum-Gymnocarpus decander</i>
۶۲	منابع

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۶	جدول شماره ۱: خلاصه مشخصات تیپهای گیاهی منطقه سراوان
۱۲	جدول شماره ۲: نشانه‌های مورد استفاده برای معرفی تیپهای گیاهی منطقه سراوان
۱۷	جدول شماره ۳: موقعیت ایستگاههای هواشناسی منطقه سراوان
۱۹	جدول شماره ۴: پارامترهای رژیم حرارتی ایستگاه کليما تولوژی هوشک سراوان
۲۲	جدول شماره ۵: بارندگی سالانه ایستگاههای هواشناسی منطقه سراوان
۲۴	جدول شماره ۶: توزیع ماهانه بارندگی در ایستگاههای هواشناسی منطقه سراوان
۴۱	جدول شماره ۷: کاربریهای اراضی در شرایط حاضر در منطقه سراوان
۴۳	جدول شماره ۸: توزیع تیپها و گروههای گیاهی منطقه سراوان

فهرست نمودارها

عنوان	صفحه
نمودار شماره ۱: توزیع کاربریهای اصلی اراضی در منطقه مورد مطالعه سراوان	۴
نمودار شماره ۲: فراوانی تپه‌های گیاهی مجزا شده در منطقه سراوان	۴۵
نمودار شماره ۳: فراوانی گروه‌های گیاهی در منطقه سراوان	۴۶
نمودار شماره ۴: دامنه گسترش ارتفاعی هر یک از تپه‌های گیاهی منطقه سراوان	۴۷

فهرست نقشه

عنوان	صفحه
نقشه نمایشی شماره ۱: موقعیت منطقه مورد مطالعه در سطح کشور	۱۴
نقشه نمایشی شماره ۲: وضعیت جغرافیایی منطقه مورد مطالعه سراوان	۱۶
نقشه نمایشی شماره ۳: میانگین همدمای سالانه در منطقه سراوان	۲۱
نقشه نمایشی شماره ۴: میانگین همباران سالانه در منطقه سراوان	۲۵
نقشه نمایشی شماره ۵: میانگین هم تبخیر سالانه در منطقه سراوان	۲۶
نقشه نمایشی شماره ۶: طبقه‌بندی اقلیمی به روش دومارتن گسترش یافته در منطقه سراوان	۲۷
نقشه نمایشی شماره ۷: ارزیابی منابع و قابلیت اراضی منطقه سراوان	۴۰
نقشه نمایشی شماره ۸: تپه‌های گیاهی منطقه مورد مطالعه سراوان	۴۸

سپاسگزاری

به پاس قدرشناسی و رعایت ادب بر خود وظیفه می‌دانم که از کلیه همکاران و دوستان محترمی که امکان انجام این تحقیق را فراهم آورده و در به ثمر رسیدن آن مسرا یاری داده‌اند، صمیمانه تشکر و سپاسگزاری نمایم و توفیق خدمت هر چه بیشتر و سرافرازی ایشان را از درگاه خداوند متعال مسئلت کنم.

جناب آقای دکتر عادل جلیلی، ریاست محترم مؤسسه تحقیقات جنگلها و مراتع مشوق و حامی این طرح ملی و گسترده در پهنه وسیعی از ایران زمین بوده‌اند.

جناب آقای دکتر محمدحسن عصاره، معاونت محترم پژوهشی و جناب آقای دکتر مهدی فرح‌پور ریاست محترم بخش تحقیقات مرتع، در انجام این طرح ما را صمیمانه یاری نموده‌اند. از آقای مهندس غلام‌حیدر زورقی ریاست محترم مرکز تحقیقات استان که با جدیت تمام موجبات اجرا و اتمام طرح را فراهم نمودند تشکر و قدردانی می‌گردد. از آقای مهندس غلامرضا سنجری مسئول محترم وقت بخش تحقیقات منابع طبیعی مرکز که با پشتیبانی خودشان در امر ایجاد تسهیلات مورد نیاز اعم از خودرو و وسایل مورد نیاز صحرایی و منابع مورد نیاز نقش مؤثری داشتند سپاسگزاری می‌نمایم. از جناب آقای مهندس حمید حسینی مرندی معاونت محترم پژوهشی مرکز به خاطر مساعدت در تأمین نیازهای طرح و همچنین تهیه گزارش زمین‌شناسی تشکر و قدردانی می‌گردد.

از آقای مهندس محمود پیری زاده همکار محترم طرح که در انجام پیمایشهای صحرایی و تفکیک تپه‌های گیاهی بر روی نقشه‌های توپوگرافی مرا یاری نمودند صمیمانه سپاسگزارم. از آقای مهندس حمید سرور به جهت همکاری در ترسیم نقشه‌های طرح صمیمانه سپاسگزارم. شادروان مهندس محمد حسین صندوقداران در شناسایی گونه‌های گیاهی جمع‌آوری شده با اینجانب همکاری نموده‌اند، یادشان گرامی و روانشان شاد باد.

از هماهنگ کننده محترم ملی طرح آقای مسعود شکوئی به خاطر مساعدت در تهیه نقشه‌های مورد نیاز، پیگیری و نظارت بر انجام امور ستادی و اجرای طرح کمال تشکر را دارم. آقای مهندس سیدحسن کابلی، تولید نقشه‌های این کتاب را در محیط سامانه‌های اطلاعات جغرافیایی عهده‌دار بوده و بازخوانی و ویراستاری فنی آن را انجام داده‌اند که شایسته سپاس می‌باشد. سرکار خانم هاجر نعمتی بازخوانی و بازبینی کتاب را عهده‌دار بوده‌اند و سرکار خانم مهین بهرامی زحمت حروفچینی و صفحه‌آرایی کتاب را بر عهده داشته‌اند که از زحمات تمامی این عزیزان سپاسگزاری و قدردانی می‌شود. امید آن دارم باشد که مجموعه حاضر به تواند در بهبود برنامه‌های مدیریت مرتع نقشی بر عهده داشته و مورد استفاده دست اندرکاران منابع طبیعی منطقه قرار گیرد.

سید هادی هاشمی

مرکز تحقیقات منابع طبیعی و امور دام استان

سیستان و بلوچستان

مقدمه

طرح ملی شناخت مناطق اکولوژیک کشور از سال ۱۳۶۸ برای تعیین عرصه‌های مناسب برای انجام تحقیقات منابع طبیعی و به ویژه در زمینه مرتع آغاز گردیده است. براساس برنامه پیش‌بینی شده در مدت ۱۰ سال حدود ۴۰ میلیون هکتار از اراضی کشور زیر پوشش این طرح قرار می‌گیرد تا به مرور امکان تهیه نقشه‌ای از کل مراتع کشور با توجه به دستاوردهای حاصل از این طرح و نیز با استفاده از مطالعات دیگر فراهم شود.

بهره‌برداری مناسب از امکانات بالقوه طبیعی کشور به اطلاعات مناسب و دقیق از منابع طبیعی نیازمند است. عوامل متعددی به گونه‌ای مداوم وضعیت کمی و کیفی منابع طبیعی را تحت تأثیر قرار می‌دهند و این وضعیت ضرورت شناخت وضعیت موجود و منابع طبیعی را بیشتر مطرح می‌سازد.

شناخت وضعیت موجود منابع طبیعی کشور اولین و ضروری‌ترین قدم در جهت برنامه‌ریزی برای استفاده پایدار از آنها می‌باشد. اطلاعات و ارقام مورد استفاده در حال حاضر به طور عمده برآوردهایی هستند که در سالهای قبل از ۱۳۵۰ صورت گرفته‌اند.

طرح ملی شناخت مناطق اکولوژیک کشور از سال ۱۳۶۸ در مناطقی از کشور شروع گردیده و طی این مدت سطح قابل توجهی از کشور در قالب این طرح مورد مطالعه قرار گرفته است. در این طرح با انجام مطالعات صحرایی تپه‌های گیاهی تعیین و فهرست گونه‌های گیاهی مشاهده شده در آنها تهیه می‌گردد. نظر به اینکه هر تیپ گیاهی معرف عوامل عمده اکولوژیک موجود در آن می‌باشد، تعیین تپه‌ها می‌تواند نمادی از قابلیت‌ها، استعدادها و امکانات طبیعی موجود در مناطق مختلف باشد.

تدوین فهرست گیاهی از گونه‌های موجود در عرصه (فلور) هر یک از تپه‌های گیاهی اطلاعات ارزشمندی از عناصر گیاهی موجود را بدست می‌دهد. حضور گونه‌های گیاهی می‌توانند ضمن ارائه شرایط اکولوژیک منطقه تأثیر شدت بهره‌برداری از مراتع را نیز نشان

دهند. تدوین این اطلاعات که در قالب تشریح تپه‌های گیاهی ارائه شده و شامل ارزیابی منابع و خاک، تغییرات ارتفاعی، اقلیم و ... می‌باشد، می‌توانند تصویر صحیحی از وضع موجود ارائه دهند در امر برنامه‌ریزی مناسب این منابع در کشور مفید باشند.

تهیه اطلاعات پایه از منابع موجود در سطح کشور از نخستین ضرورت‌های برنامه‌ریزی در سطح ملی است. جنگل‌ها و مراتع از جمله منابع طبیعی تجدید شونده‌ای هستند که به تناسب تغییرات محیطی به ویژه تغییر شرایط آب و هوایی از نظر نوع و ترکیب گونه‌های گیاهی با یکدیگر تفاوت پیدا می‌کنند. تفاوت‌های موجود، قابلیت‌ها و نقش اینگونه منابع را در تأمین نیازمندی‌های کشور و به بیان دیگر اقتصاد ملی مطرح می‌نمایند.

گزارش حاضر مربوط به طرح شناخت مناطق اکولوژیک منطقه سراوان در بلوچستان جنوبی است. اجرای این طرح به عنوان بخشی از طرح ملی مطرح بوده و در حد امکان در انجام آن وقت و کنترل‌های لازم به عمل آمده است که به طور قطع نقایص و کاستیهایی دارد. امید آن داریم که خوانندگان این کتاب کاستی‌ها و رهنمودهای خود را به گونه‌ای به دست‌اندرکاران تدوین آن ارائه نمایند تا در راستای رفع نقایص و تکمیل آن تلاش مناسبتری به توان انجام داد.